FOTO'S: JAN NIJMAN

Meer dan 400 mensen bezochten op 23 maart de eerste 'Dag van de Toekomst', een 'toogdag voor iedereen die betrokken is bij innovatie in de agrosector'. De aanwezigen – ondernemers, beleidsmedewerkers en medewerkers van kennisinstellingen – konden er kennismaken met voorbeelden van vernieuwend ondernemen of contacten leggen met elkaar. Toch waren er maar weinig vertegenwoordigers uit het groene onderwijs.

Eerste ontmoetingsdag voor innovatie in de agrosector

Er borrelt wat

"Er borrelt wat," zegt Renee Bergkamp, directeur-generaal van het Ministerie van LNV op 23 maart tijdens de opening van de eerste 'Dag van de Toekomst'. Ze doelt op de vernieuwing in de sector. En Ger Vos, directeur van InnovatieNetwerk Groene Ruimte en Agrocluster vindt dat de sector best trots mag zijn wat de landbouw presteert: "Het lijkt erop dat alles kommer en kwel is, maar in de werkelijkheid is er veel vernieuwing". Doel van vandaag is om die vernieuwers met elkaar kennis te laten →

Workshop ‘anders ondernemen’

Twee melkveehouders laten zien hoe zij hun bedrijfsvoering aangepast hebben. Koos van der Laan uit Kamerik wil burgers betrekken bij zijn biologische melkveehouderij. Hij doet mee aan ‘adopteer een koe’, laat burgers meewerken op zijn bedrijf en biedt vergaderfaciliteiten. Het levert hem aanvullend inkomen op en – wat hij belangrijk vindt – hij werkt eraan mee dat de afstand tussen burger en boerderij minder groot wordt. Jans Boerma uit Meedhuizen vertelt hoe hij de bedrijfsvoering op zijn melkveebedrijf aangepast heeft. De tijd dat familie belangeloos insprong bij arbeidspieken is achterhaald, vindt hij. Met een studiegroep heeft hij een paar maanden tijd geregistreerd en op basis daarvan in de bedrijfsvoering maatregelen genomen.

▲ ***Microgroentekweker Rob Baan: “Innovaties geven altijd gesprekstof. Je praat over nieuwe dingen en ondertussen verkoop je je oude zooi”***

maken, en om elkaar te inspireren. Het is een soort ‘toogdag voor mensen die met transitie te maken hebben,’ zo noemt landbouwminister Veerman het.

Oude zooi

Daarom organiseert zijn ministerie, samen met het Innovatienetwerk en TransForum Agro & Groen, deze ontmoetingsdag. Hij hoopt, zo zegt hij aan het einde van de dag, dat hij op deze manier de innovatie van de agrosector kan stimuleren: “Innovatie is vaak duur, arbeidsintensief en risicovol. Daarom verdienen ondernemers een steuntje in de rug.” Hij hoopt vandaag de mogelijkheid te bieden om stad en platteland, burgers, consumenten en ondernemers dichter bij elkaar te brengen.
Dat dichter bij elkaar brengen gebeurt in het Musis Sacrum in Arnhem. Dat er wat borrelt, blijkt uit de projectenmarkt waar zich dertig innovatieve ondernemers presenteren. Een bedrijf laat zien hoe je met een langzaamgroeiend vleeskuikenras een welzijnsvriendelijke kip kunt produceren. En in een andere stand laat een bedrijf zien hoe ze in het Rotterdamse havengebied restwarmte gebruiken om garnalen te produceren. Die projectenmarkt, die een centrale plaats inneemt op de dag, kan helpen de inspiratie op gang te brengen. Bovendien is dat de plaats om te netwerken, contacten te leggen of te onderhouden. Dat laatste gebeurt erg veel.
Maar voordat iedereen kan gaan netwerken of elkaar kan inspireren, is er een inleiding. Ondernemer Rob Baan, van het bedrijf Koppert Cress (www.koppertcress.nl), vertelt in een razend tempo hoe hij werkt. Hij produceert microgroenten of spruitgroenten en creëert zijn eigen afzetmarkt.
Als tuinder gaat hij actief de markt op. Hij neemt contact op met koks in restaurants en zoekt uit hoe de keten is, vooral in Frankrijk: “De export naar Frankrijk wordt verwaarloosd. Frans moet verplicht terug op agrarische scholen.” Hij benadrukt dat je moet bedenken wie je klant is. “Je klant is iemand anders dan de handelaar.” Op beurzen, waar hij in koksjas zijn product promoot, praat hij graag over zijn innovaties. “Die geven altijd gesprekstof. Je praat over nieuwe dingen en ondertussen verkoop je je oude zooi.”

Gesprekken

Een groot deel van de dag krijgt iedereen de tijd om te praten over innovaties. Veel mensen kennen elkaar. Het lijkt een beetje op ‘ons kent ons’ zeggen enkele bezoekers. Het aandeel ondernemers zelf lijkt niet zo groot. Jan de Wilt, medewerker van het InnovatieNetwerk geeft toe dat hij de helft van de mensen er wel kende. Veel bezoekers zijn verbonden aan grote bedrijven, onderzoeksinstellingen, de Wageningse universiteit, het ministerie van landbouw of de standsorganisaties. De Wilt vertelt achteraf dat ze als organisatoren streefden naar een aandeel van 50 procent ondernemers. Dat percentage was lager. Hij schat het op 30 procent. Een deel van die ondernemers speelde een actieve rol in workshops of op de projectenmarkt. Een volgende keer zou hij graag nog meer ondernemers zien.
Uit het groene onderwijs zijn er hooguit een tiental bezoekers. Ze vertegenwoordigen een paar aoc’s (Helicon Opleidingen, Wellantcollege), Hogeschool InHolland, Aequor, Ontwikkelcentrum en PTC+. Dat er zo weinig mensen uit het onderwijs zijn, vindt De Wilt jammer. “Het onderwijs kan immers een belangrijke rol spelen in de transitie naar duurzame landbouw.” Hij vraagt zich af of de communicatie naar het onderwijs wel goed genoeg was.
Corrie van Gestel van het mbo in Helmond (Helicon) zegt aardige ideeën opgedaan te hebben voor het onderwijs. Eigenlijk had ze met leerlingen naar deze dag willen komen, maar daarvoor kreeg ze geen toestemming van de organisatie. PTC+ presenteert Agrimore, een on line managementondersteuning voor agrarische bedrijfs-

Workshop Open Space

Peter Smeets medewerker TransForum Agro & Groen bij wil met zijn werkvorm 'Open space' – gebaseerd op de theorieën over kennismanagement van Weggemans – mensen met elkaar in verbinding brengen. Hij wil zo zorgen dat ze samenwerken aan oplossingen van problemen of dat ze tot innovaties komen. Het idee is simpel. Je schrijft een brandende vraag op een A4 en laat dit aan alle, in dit geval dertig deelnemers zien. Iedereen die zin heeft om met jou over die brandende vraag te praten, kan dat doen. Maar kenmerk is dat het zeer vrijblijvend is. Je sluit je aan bij een gespreksgroep zolang het je boeit. Wordt het minder interessant, dan vertrek je.

De vragen die vanmiddag gesteld worden, gaan natuurlijk over hoe je innovatie tot stand brengt. Of zoals Smeets het formuleert: Hoe kun je synergie krijgen in het het 'rammelende raderwerk' van wetenschap en technologie om de toekomst in de Nederlandse landbouw te behouden. Bijna twee uur discussiëren kleine groepjes in wisselende samenstelling over vragen als 'wat is de rol van mkb en (kennis)instellingen', 'wat is het nut van een innovatieplatform' en 'hoe kun je leren van vreemde eenden'.
Elk werkgroepje maakt na afloop een verslag op een laptop en na afloop van de workshop kunnen de deelnemers allemaal een 20 pagina tellend verslag krijgen van wat er in de groepen besproken is. Enkele conclusies uit deze groepen zijn onder meer dat innovatie niet te organiseren is, maar dat je experimenteerruimte nodig hebt. Een andere groep vindt dat het innovatieplatform wel een stap kan zijn om innovatie op de agenda te zetten. En als beleidsmatige ontwikkelingen traag lopen, zoals in Nederland soms het geval is, raken ondernemers gefrustreerd en stokt innovatie. Een discussiepunt tijdens een van de groepen was of onderwijsinstellingen zich misschien aan moeten laten sturen door bedrijfsleven in plaats van door LNV. En een andere groep noemt dat onderwijs meer kan samenwerken met onderzoekers en ondernemers.

▲ ***Landbouwminister Cees Veerman en Renee Bergkamp, directeur-generaal bij het ministerie, lijken tevreden over deze eerste toogdag voor innovators. Volgend jaar weer!***

voering. Peter van Oene van PTC+ constateert ook dat er weinig echte ondernemers waren. Toch hebben een akkerbouwer, veehouder en een pluimveehouder interesse getoond voor hun product..
Om te leren van innovatieve ondernemers zijn er 'rond de tafelgesprekken' of workshops waar ondernemers vertellen wat hun projecten of producten zijn. In andere workshops kunnen de bezoekers leren hoe je een toekomstvisie aanscherpt, of ze voeren gesprekken over welke strategieën ondernemers in moeten zetten als het gaat om beleidsveranderingen of kritische consumenten.

Steuntje

De bezoekers maken op veel manieren kennis met elkaar. Ze wisselen visitekaartjes uit, doen ideeën op en maken afspraken. Tijdens de afsluitende bijeenkomst vraagt dagvoorzitter Yves Ancher, van de droomfabriek, welke ideeën dat zijn. Iemand vertelt dat hij een pluimveeacademie gaat oprichten. En iemand anders vindt het verrassend om in het havengebied van Rotterdam garnalen te kweken: "Het kan dus wel, landbouw en industrie samen."
Niet iedereen kan natuurlijk aan alle aanwezigen vertellen welk idee ze hebben opgedaan. Maar om te zorgen dat het niet bij ideeën blijft, krijgt iedereen de opdracht om op een briefje naam, telefoonnummer en een idee op te schrijven. Die briefjes moeten ze vervolgens ruilen met hun buurman en vervolgens voorbuur en achterbuur. Iedereen heeft nu een briefje met een actie van, meestal, een onbekend persoon. Die zullen ze over twee weken opbellen om te horen wat ze gedaan hebben. Ook minister Veerman heeft zo'n briefje ingevuld. Hij wil actie ondernemen om mestvergisting mogelijk te maken.
Hij benadrukt het belang van zo'n dag: "Mensen die met innovatie bezig zijn, zijn frontsoldaten van verandering. Wie komt er nou op het idee om traaggroeiende kuikens te fokken? Hoe bedenk je zoiets? Of om kinderopvang op het platteland te organiseren?" Veerman benadrukt dat innovatie mogelijk gemaakt moet worden door ondernemers en politici samen. Ondernemers moeten keuze maken: groter, beter, anders. Omdat innovatie vaak duur is, arbeidsintensief en risicovol, verdienen ze een steuntje in de rug. Volgend jaar wil hij weer zo'n dag organiseren.
Na deze bemoedigende woorden, kunnen de bezoekers opnieuw netwerken en ideeën op doen. Ze borrelen nog een uurtje.

Jan Nijman